

Länsstyrelsen
Örebro län

Henrik Josefsson

Direkt: 019-19 39 73

henrik.josefsson@t.lst.se

SKÖTSELPLAN

2007-03-01

Dnr: 5114-13660-2007

Skötselplan för naturreservatet Trystorps ekäng i Lekebergs kommun

Skötselplanen upprättades av Henrik Josefsson och fastställdes av Länsstyrelsen genom beslut av enhetschef Magnus Eklund 2007-03-01.

Det är en revidering av den skötselplan som utarbetades av Länsstyrelsen i Örebro län och som fastställdes 1979-12-14. Till grund för revideringen ligger ett förslag till skötselplan från 2000 utarbetad av Mats Rosenberg på Örebro kommun, efter en utvidgning av det ursprungliga reservatet 1998.

Svavelticka på grov ek i Trystorps ekäng. Foto: Henrik Josefsson

Skötselplanen omfattar:

- 1 Syfte**
- 2 Beskrivning**
 - 2.1 Administrativ data inklusive, markslag och naturtyper
 - 2.2 Natur och vegetation
 - 2.3 Historisk och nuvarande markanvändning
 - 2.4 Bevarandevärden – biologiska, kulturhistoriska och för friluftslivet
 - 2.5 Källor
- 3 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder**
 - 3.1 Skötselområde 1: Ädellövskog med grov ek och lind
 - 3.2 Skötselområde 2: Ädel- och triviallövskog
 - 3.3 Skötselområde 3: Betad ekhage
 - 3.4 Skötselområde 4: Åkerholme med fristående ek
 - 3.5 Skötselområde 5: Yngre ädellövskog
 - 3.6 Skötselområde 6: Friluftsliv
- 4 Uppföljning**
 - 4.1 Uppföljning av skötselåtgärder
 - 4.2 Uppföljning av bevarandemål
- 5 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder**
- 6 Övrigt**
 - 6.1 Jakt
 - 6.2 Förvaltare
 - 6.3 Reservatets beslut och föreskrifter
 - 6.4 Reservatets gränsmarkeringar

Bilagor:

1. Reservatets föreskrifter
2. Karta med historisk områdesindelning och kulturhistoriska lämningar
3. Karta över skötselområden med markerat stigsystem, informationsskyltar, samt rast- och parkeringsplatser

1. Syfte

Enligt beslut 1998: ”Ändamålet med reservatet skall vara att för kännedomen om landets natur bevara en ekdominerad naturskog och ett mosaikartat kulturlandskap med åkerholmar och med förekomst av gamla ekar och ädellövdominerade bryn. Reservatet är avsett att utgöra ett område för tillflykt och möjlighet till spridning av arter som tillhör det hotade eklandskapet.”

2. Beskrivning

2.1 Administrativa data

Objektsnamn	Trystorps ekäng
RegDOS id	2000022
Skyddsform	Naturreservat, Natura 2000
Beslutsdatum	1967-12-22, 1998-01-16
Natura 2000-beteckning	SE0240075 Trystorps ekäng
Anmälda naturtyper	9020 Boreonemorala, äldre lövskogar av fennoskandisk typ
Naturgeografisk region*	Skogsslätten syd om Limes Norrlandicus
Läge	8 km SSV om Fjugesta samhälle
Topografisk karta	10ESO
Ekonomisk karta	104 08
Kommun	Lekeberg
Socken	Tångeråsa
Fastigheter	Delar av Trystorp 1:1, Smedbacka 1:1, och 1:3 samt Fallet 1:8
Nyttjanderätter	Jakten tillfaller markägaren
Markägare	Privat
Förvaltare	Örebro läns landstings vilt- och naturvårdskommitté
Total areal	39,3 hektar

*Enligt Nordiska Ministerrådets ”Naturgeografisk regionindelning av Norden” (1984)

<p>Markslag och naturtyper:</p> <p>Skogsmark varav:</p> <p>Ädellövskog 25 ha</p> <p>Triviallövskog med ädellöv 12 ha</p> <p>Triviallövskog 3 ha</p> <p>Lövblandad barrskog 1 ha</p> <p>Granskog 1 ha</p> <p>Övrig öppen mark 1 ha</p>	<p>ca 42 ha</p>	<p>Anmälda habitat i Natura 2000</p> <p>9020 Boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora - 28,5 ha</p>
<p>Prioriterade bevarandevärden:</p> <p>Markslag</p> <p>Naturtyper</p> <p>Strukturer</p> <p>Arter</p> <p>Friluftsliv</p>	<p>Ädellövskog</p> <p>Boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora (9020)</p> <p>Ädellöv, äldre grova och ihåliga lövträd, död ved, odlingsrösen, åkerholmar</p> <p>Brun guldbagge</p> <p>Lättillgängligt och uppskattat utflyktsmål med rik flora.</p>	

2.2 Natur och vegetation

Det ursprungliga reservatet bildades 1967 och bestod av den gamla ekängen med grova ekar och lindar. Det utökades 1998 med nära intill liggande skogbevuxna områden. Reservatet ligger i ett gammalt kulturlandskap med åkrar omgivna av ekdominerade, ädellövskogsklädda moränbackar. Landskapet har tidigare varit öppet och påverkat av bete och slåtter. Boskapsskötseln har under århundraden haft stor inverkan på landskapsbilden. Skogsbete och lövängsskötsel gav ett stort ljusinsläpp med en rik gräs- och örtvegetation, grova solitära träd, samt spridda mindre träd och buskar. I den gamla ekängen söder om slottet finns flera mycket grova ekar bevarade. Det öppna landskapet har nu vuxit igen i takt med att bete och slåtter upphört. De en gång fristående ekarna står idag i en lundmiljö med inslag av yngre ek, lind, alm, lönn, ask, fågelbär, asp, hassel, hägg och olvon.

Reservatets lövskog har uppkommit på gamla hag- och ängsmarker som växt igen. Tidigare gräs- och örtvegetation har ersatts av en flora knuten till lundmiljön. Skötseln är inriktad på att delvis öppna området genom naturvårdsgallring och röjning. Målet är att skapa en mer varierad miljö och att gynna de hårt trängda gamla ekarna, samt att utveckla de värden som är knutna till lövskogsmiljön.

Området är välbesökt, framför allt under våren när sipporna breder ut sig över marken. Den näringsrika mulljorden har givit förutsättning för en rik lundflora med bl.a. hässleklocka, trolldruva, underviol och grönvit nattviol. Det finns även parkrymlingar som t ex solstjärna, krollilja och parksmultron samt bok, tysk lönn och videkornell. I kärrpartier i reservatets östra del växer det rödlistade gräset storgröe. Svampfloran är rik med arter som vaxskivlingar, kärnticka och oxtungsvamp. Även fågellivet är artrikt och de många hålträden ger goda häckningsbetingelser. Hackspettar är vanliga, den mindre flugsnapparen ses årligen och stenknäcken drar fördel av den rika förekomsten av fågelbärsträd. De grova och ihåliga ekarna hyser en rik fauna av insekter, bl.a. brun guldbagge.

Trystorps ekäng ligger i en lövrik trakt som utpekats av Länsstyrelsen i rapporten "Strategi för formellt skydd av skog i Örebro län". Den ingår där i värdestrakten "Ek- och drumlinlandskapet". Reservatet med omgivning

pekas även ut i en studie som intressant i ett länsperspektiv för bevarande av vitryggig hackspett och dess följearter.

2.3 Historisk och nuvarande markanvändning

Trystorps ekäng är belägen i Edsbergs härad, inom Tångeråsa socken. Reservatet berör de gamla fastigheterna Trystorp, Smedbacka och Fallet. Efterleden *-torp* i Trystorp tyder på en medeltida etablering, medan *Fallet* kommer av ”fälld skog”, möjligen ”svedjefallet”. Trystorp omnämns i handlingar från 1603 och Smedsbacka omnämns flera gånger i mitten av 1500-talet. Trystorp slott ligger med herrgårdsbebyggelse, ladugård och stall samt trädgård och park vid södra spetsen av Logsjön. Platsen har varit den samma i minst 300 år. Det kulturhistoriska landskapet präglas av säteriet Trystorps dominerande ställning och de hemman och torp som tillkommit under 1700- och 1800-talet. Inom reservatet finns rikligt med spår från äldre tiders brukande, bl.a. i form av talrika odlingsrösen. Nedan följer en beskrivning av respektive områdes historia. Karta över indelningen för den historiska markanvändningen är beskriven i bilaga 1.

Ekängen

Hit hör den ursprungliga delen av reservatet som på den historiska kartan från 1805-1808 benämns som ”ekängen” och den var då inhägnad för att hålla ute kreaturen. Den är markerad som ”stenig, bördig hårdvall med all slags lövskog”, samt med ”kärrvall/sidvall” i de lägre liggande partierna längs området ytterkanter. Vid mitten av 1800-talet har området övergått från slåtteräng till betesmark och vid början av 1900-talet är den klassad som skogsmark. Väster om ekängen fanns ett område med stenig åkermark. Även denna del hade vid början av 1900-talet övergått till skogsmark. Ekängen har en lång historia med ett glest trädkikt präglad av slåtter och bete. De spärrgreniga, grova och gamla ekarnas form vittnar om ett mer öppet landskap. Idag är hela området täckt av ädel- och triviallövskog, med endast mindre partier av öppna ytor.

Smedbacka

Redan i slutet av 1600-talet låg Smedbacka bebyggelse vid sitt nuvarande läge ca 700 meter söder om Trystorp. 1805 hade Smedbacka sin inägomark intill husen och en fägata ledde från Smedbacka till skogen i väster. Omgivningen kring husen var öppen med åker- och ängsmarker. Området övergick sedan huvudsakligen till att nyttjas som betesmark vid mitten av 1800-talet och växte sedan igen med skog under 1900-talet. På 1950-talet

var fortfarande de sydöstra delarna öppna medan resterande delar var skogbevuxna. Området är idag en stor åkerholme med tätvuxen ädellövskog som har inslag av triviallöf. Strax väster om det kvarvarande huset finns en hos Riksantikvarieämbetet registrerad kulturhistorisk lämning (Tångeråsa 43:1) i form av ett område med sentida slagg (bilaga 2:A). I områdets nordostliga del norr om stugan ligger dessutom ett röjningsröseområde 100 x 50 meter bestående av ca 20 stycken rösen. Varje röse är cirka 0,5-2 meter och består av 0,2-0,8 meter stora stenar (bilaga 2:B).

Fårhagen

Sydväst om ekängen ansluter en del av reservatet som i sen tid använts som fårhage. På 1805-1808 års karta utgör hagen den norra delen av den inhägnade "Österängen" som då var en "med björkskog kärraktig vall". Området nyttjades som ängsmark under 1800-talet för att ha övergått till betesmark vid 1900-talets början. Idag består det av en delvis öppen beteshage och ett alkärr, som betats mycket oregelbundet årsvis sedan det öppnades upp 1994.

Fallet

Fallet var en ensamgård och bebyggelsen låg ca 900 meter sydväst om Trystorp och den karterades i slutet av 1600-talet. Idag finns endast husgrunder kvar då bebyggelsen försvann efter 1909. Husgrunderna ligger strax väster om och utanför reservatets västra område. Reservatsdelen bestod 1805 av inhägnad ängs- och hagmark med glest beskogad och bitvis stenig hårdvall. I området utmynnade fägatan från Smedbacka. Det nyttjades som betesmark från mitten av 1800-talet och har därefter gradvist växt igen under 1900-talet. 1950 var fortfarande de västra och sydvästra delarna relativt öppna. Reservatsdelen är idag bevuxet med ädel- och triviallöf, som naturvårdsgallrades under vintern 2006.

Västra gårdet

Denna del ingick 1805 i det större området "Västra gårdet" som tillhörde Smedbacka. Halva ytan användes som åker och den andra halvan som slåttrad backimpediment. Under tidigt 1900-tal anges det som hagmark och på 1950-talet är den skogbevuxen. Idag domineras skogen av ädel- och triviallöf.

Åkerholme

Ett backimpediment som tidigare var ängsmark och som troligen aldrig odlats upp. Här växer idag 3 ekar, varav en är mycket gammal och grov. Området röjs kontinuerligt för att gynna ekarna.

2.4 Bevarandevärden

Biologiska bevarandevärden

Området ingår i Natura 2000 där ädellövskogen med sina höga biologiska värden lyfts fram. Värdena är framför allt knutna till de grova ekarna och till miljön med ädel- och triviallöv. Inom reservatet finns 64 grova eller ihåliga ekar. Av dem har 42 stycken en omkrets som överskrider 3 meter. Förutom ek finns även rikligt med grova lindar och en stor variation av ädla och triviala lövträd. De ihåliga ekarna och övrig lövskog hyser en artrik fauna av vedlevande insekter med många rödlistade arter. Reservatet hyser även en stor mängd rödlistade arter av kärlväxter, svampar, lavar och fåglar. Floran i reservatet är intressant med en blandning av lundflora, parkrymlingar och hävdgynnade arter.

Kulturhistoriska bevarandevärden

Trystorps ekäng ligger i ett kulturhistoriskt intressant landskap präglat av ett långvarig påverkan från människan. Här finns spår efter åkrar, ängar och hagmarker, bl.a. i form av odlingsrösen, murar och spärrgreniga ekar. En analys av markanvändningen med hjälp av historiska kartor gjordes 1998. Området har varit näst intill helt öppet eller glest trädbevuxet, men skogen har nu slutit sig både i reservatet och i omgivningarna. Reservatet var i ett sent stadium av igenväxning redan när det bildades 1967.

Bevarandevärden för friluftslivet

Trystorps ekäng är mycket populärt som utflyktsmål, framför allt under vår och försommar. Flera av lövlundens växter är markerade med skyltar där arten beskrivs. Ädellövskogar och gamla kulturpåverkade marker är sällsynta i dagens hårt brukade landskap och det är viktigt att visa upp de natur- och kulturvärden som är knutna till denna typ av områden. Det finns ett stigsystem som sträcker sig genom området och som gör det lättillgängligt.

2.5 Källor

Axelsson, Å. 1970. *Trystorps ekäng, vägledning*. Kommittén för trystorps ekäng, 2:a upplagan 1970.

Berg, A-M. och Dahlqvist, L-Å. 1966. *Förteckning över växter funna vid en översiktlig inventering i Trystorps ekäng den 16 juni 1966*. Opublicerad rapport.

Ericsson, O., Andersson, I., Ragné, B. och Fredriksson, B. 1974. *Svampexkursion med Örebro Läns Botaniska Sällskap, söndagen den 8/9-1974*, Opublicerad rapport.

Furuholm, L., Nettelblatt, M. och Karlsson, B. 1974. *Översiktlig naturinventering av Örebro kommun*. Länsstyrelsen i Örebro län och Örebro kommun.

Jansson, N. 1999. *Vedskalbaggsfaunan i tio områden med gamla ädellövträd i Örebro län*. Länsstyrelsen i Örebro län, publikation 1999: 26.

Josefsson, H. 2007. *Läderbagge *Osmoderma eremita* i Örebro län – inventerings- och statusrapport*. Länsstyrelsen i Örebro län, publikation 2007:1.

Josefsson, H. 2007. *Kartering av grova träd och livsmiljöer för läderbagge ur ett landskapsperspektiv- En studie i Västernärke (Viby och Hackvads socknar)*. Länsstyrelsen i Örebro län, arbetsmaterial.

Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. *Naturvårdsöversikt Örebro län*, publikation 1984:5.

Grimfoot, M. 2004. *Finns det livsmiljöer för vitryggig hackspett i Örebro län?*. Länsstyrelsen i Örebro län, publikation 2004:14.

Länsstyrelsen i Örebro län. 2005. *Bevarandeplan för SE0240075 Trystorps ekäng*. Fastställd 2005-09-30.

Länsstyrelsen i Örebro län. 2006. *Strategi för formellt skydd av skog i Örebro län*. Länsstyrelsen i Örebro län och Skogsstyrelsen Region Svea, remissupplaga april 2006.

Länsstyrelsen i Örebro län. 2006. Inventering av rödlistade lavar på grova ekar och lindar i naturreservatet Trystorps ekäng. Opublicerad rapport.

Löfgren, L., Wilhelmson, J. och Nilsson, K-G. 1999. *Trystorp, Lekebergs kommun, Botanisk inventering*. Länsstyrelsen i Örebro län, publikation 1999:32.

Waldén, H.W. 1996. *Landmolluskfaunan i lundar och lövängar i Närke*. Länsstyrelsen i Örebro län och Naturhistoriska Muséet Göteborg, publikation nr 1996:26.

Wallgren, A. 1998. *Trystorp, en kulturhistorisk kartanalys*. Länsstyrelsen i Örebro län, opublicerad rapport.

3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Indelningen i skötselområden är gjord utifrån den skötsel som ska genomföras. Reservatet har delats in i fem områden med några delområden (se bilaga 3).

1. **Ädellövskog med grov ek och lind**
2. **Ädel- och triviallövskog**
3. **Betad ekhage**
4. **Åkerholme med fristående ek**
5. **Yngre ädellövskog**
6. **Friluftsliv – serviceanordningar för besökare**

3.1 Skötselområde 1: Ädellövskog med grov ek och lind– 14,1 ha

Beskrivning

Skötselområdet omfattar Natura 2000-habitatet 9020 "Boreonemoralia, äldre ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora". Det består av stora delar av den ursprungliga reservatsdelen från 1967 och utgörs av ekängen som idag är ädellövskogslund med en varierad sammansättning av lövträdsarter, framför allt ek, lind och hassel. Området är varierat med torrare moränbackar med ädel- och triviallöv, samt sumpskogspartier med klibbal och björk. I vissa delar är inslaget stort av yngre asp. De gamla hagmarksekarna är mest värdefulla då de idag uppnått hög ålder och en varierad grad av hållighet. Här finns 40 stycken grova eller ihåliga ekar och av dem har 26 stycken en omkrets som överskrider 3 meter. Den grövsta eken är 5,5 meter i omkrets. I området finns mycket lind, som även föryngrar sig, och flera av dem är grova. De stora träden har tidigare varit trängda och missgynnade i den igenväxande skogen, men flertalet är idag frihuggna. En inventering av lavfloran på grova ekar utförd 2006 visade att de rödlistade lavar som förekommer gynnas av måttlig beskuggning och hög luftfuktighet. En tolkning av resultatet är att tidigare ljuskrävande arter försvunnit från området då trädskiktet varit slutet under lång tid. Skötseln har på senare tid syftat till att gynna de grova träden samt ett varierat buskskikt med hassel och try. Området har i vissa delar en relativt öppen karaktär med avseende på fältskiktet och hyser där en rik lundflora. I området finns spår efter tidigare åkerbruk i form av bl.a. odlingsrösen.

Mål

Det övergripande målet med skötselområdet är en varierad lövlund med minst 50 % ädellöv. Buskskiktet ska bestå av välutvecklade hasselbuketter och trybuskar. Mängden död ved ska vara stor av ädellöv- och triviallövs trä i form av döda grenar, torrträd, hålträd och lågor i olika nedbrytningsstadier. Den tidigare markhistorien med slätter och bete beskrivs på informationstavla vid parkeringen, samtidigt som någon av lämningarna från tidigare hävd åskådliggörs inne i området längs stigen. Speciell hänsyn ska tas till områdets grova ekar och lindar. De ska vara fristående från omgivande träd samtidigt som yngre individer gynnas genom gradvis friställning. Krontaket ska vara halvslutet för att gynna ett väl utvecklat fältskikt framför allt på de ytor som hållits öppna genom försiktig slyröjning och slätter. I fuktiga partier ska sumpskogen utvecklas fritt med en hög andel död ved. Vid röjning eller gallring i områdets kanter bör en brynzon eftersträvas. Att återigen beta delar av eller hela området vore att föredra ur kulturhistorisk och naturvårdsmässig synvinkel. Det finns dock en konflikt mellan bete och bevarande av vissa kärlväxtarter som är knutna till lövlunden.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen boreonemoral, äldre naturlig ädellövskog av fennoskandisk typ (9020), är minst 14 ha.
- Andelen ädellövträ och arter av grova träd bibehålls eller ökar. Andelen ädellöv ska vara minst 50 %.
- Gran förekommer med högst 5 % täckning.
- I området ska finnas minst 20 levande ekar med en omkrets över 3 meter.
- I genomsnitt finns minst 10 kubikmeter död ved per hektar.
- Odlingsrösen och andra kultur- och fornlämningar längs stigen är väl synliga samt fria från sly samt unga träd och buskar.
- De typiska arterna blåsippa, vårärt, lungört, vätteros och hässleklocka ska förekomma i området.

Skötselåtgärder

- Friställning av grova träd var 12:e år, framför allt ek och lind.
- Friställning av yngre ekar och lindar var 12:e år med syftet att få fram grova träd även i framtiden. Friställningen av träd kan med

fördel utföras genom att omkringstående träd fälls, ringbarkas eller högkapas. Stående död ved är viktig för bl.a. hackspettsarter.

- För att öka mängden död ved ska yngre asp ringbarkas eller kapas som högstubbar. Den döda ved som uppstår ska lämnas på platsen eller flyttas till lämplig plats i reservatet.
- En årlig försiktig röjning av sly kan utföras på de öppnare ytorna med rik lundflora. Träd som faller inom dessa ytor ska ligga kvar liksom grövre grenverk. Klenare grenverk ska samlas ihop och läggas i högar. Högarna bör lokaliserats dels i skuggigare miljö, samt i soliga lägen, t.ex. i reservatets yttre brynzoner. Syftet är att skapa varierade livsmiljöer för t.ex. insekter.
- Röjning av gran var 10:e år.
- I fuktiga partier ska fri utveckling råda.

3.2 Skötselområde 2: Ädel- och triviallövskog – 4,9 ha

Beskrivning

Skötselområdet omfattar tre olika delområden som alla ska utvecklas i stort sett fritt.

Delområde 2a: Delen sydöst om ekängen som består av igenväxande odlingsmark. Området angränsar till Egesta mosse och är påverkat av utdikning. Har tidigare nyttjats som sidvallsäng, betesmark och odlades även upp under tidigt 1900-tal. Här växer idag asp, björk och vide. Fältskiktet domineras av fuktkrävande höga örter och gräs, främst älggräs.

Delområde 2b: En mindre del av ekängen intill parkeringen som under en längre tid haft fri utveckling. Trädskiktet och undervegetationen är tät jämfört med resten av ekängen. Det är ett kuperat och stenbundet område med tät lövblandskog. Området innehåller bl.a. en mycket grov ek intill parkeringen, flera stora fågelbärsträd, samt tall, lind, ask, lönn och vårtbjörk. Buskskiktet är bitvis tätt av hägg, hassel och skogsolvon. Fältskiktet är sparsamt på grund av den täta vegetationen.

Delområde 2c: Området Västra gårdet har tidigare varit öppet och nyttjats omväxlande som slåtter, betesmark eller åker. Här finns idag ett trädsikt med yngre ek, asp ask samt hassel och olvon i buskskiktet.

Mål

Delområde 2a: En blandlövskog med stort inslag av död ved i olika nedbrytningsstadier.

Delområde 2b: Den grova eken intill parkeringen ska stå friställd från omgivande träd medan resten av delområdet utvecklas fritt mot en tätvuxen och naturskogsartad ädellövskog med minst 50 % ädellövskog och ett tätvuxet buskskikt. Andelen död ved ska vara hög i olika nedbrytningsstadier.

Delområde 2c: Delområdet utvecklas fritt mot en tätvuxen och naturskogsartad ädellövskog med minst 50 % ädellövskog och ett tätvuxet buskskikt. Andelen död ved ska vara hög i olika nedbrytningsstadier.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- I genomsnitt finns minst 10 kubikmeter död ved per hektar.
- När andelen ädla lövträd överstiger 50 % i delområde b och c.
- Gran förekommer med högst 5 % täckning.

Skötselåtgärder

- Den grova eken vid parkeringen i delområde b ska frihuggas från omgivande skog och därefter var 12:e år.
- Bortröjning eller ringbarkning av gran var 12:e år.
- Om andelen ädellöv understiger 50 % i delområde b och c ska man gå in och ringbarka triviallöv för att gynna ädla lövträd, framför allt ek. Stående död ved är viktig för bl.a. hackspettsarter.
- I övrigt ska området lämnas för fri utveckling.

3.3 Skötselområde 3: Betad ekhage – 9,4 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av tre delområden som ska betas.

Delområde 3a: Gallrades och röjdes 1994 och har betats av får under kortare perioder sedan 1995. Här växer ett flertal grova och spärrgreniga ekar och hassel. I den sydöstra delen finns ett alkärr med ek på små moränkullar. Här finns inslag av ljuskrävande arter som gullviva och liten blåklocka, men florans domineras av högvuxna gräs och örter. I den östra delen växer en del gran. I väster och nordväst avgränsas området mot åkermarken med två långsträckta och breda stenmurar.

Delområde 3b: Området består av ett bryn åt väster mot åkermarken. Den norra delen har tidigare nyttjats som åker- och betesmark med spår i form av talrika små röjningsrösen. Det röjdes från aspsly på 60-talet och återigen i slutet på 90-talet, men är nu på väg att åter växa igen. Här finns idag endast mindre öppna ytor. Den omgivande skogen har tidigare haft en glesare karaktär med inslag av bl.a. sötkörbärs- och fågelbärsträd. Den södra delen består av blockrik mark med grundare jordmån. Här växer en gles blandlövskog med en del äldre ek med inslag av yngre asp.

Delområde 3c: Smedbacka har tidigare varit öppet och nyttjats som slåtter, betesmark eller åker. Det är idag bevuxet med yngre skog och endast någon enstaka grov ek. Trädskiktet består av yngre ädla och triviala lövträd med ek, lönn, ask, skogsalm, vårtbjörk, asp, sälj och lind. Buskskiktet består delvis av täta bestånd av hassel och hägg. Floran i den starkt stenbundna lövskogen har en rik vårflora av bl.a. blåsippa, vitsippa och lungört.

Mål

Tanken är att de tre delområdena ska slås ihop med den mellanliggande åkermarken till en sammanhängande betesmark. Områdena ska vara betespräglade hagar med ett varierat inslag av ädla lövträd, hasselbuskar och annan buskvegetation. Trädskiktet domineras av vidkroniga ekar och andra glest stående lövträd som lind, ask, lönn, sötkörbär och fågelbär med en rik vår och försommarflora. Vid röjning eller gallring i områdets kanter ska brynzoner sparas/skapas mot åkermarken. Fuktiga partier med sumpskog ska utvecklas fritt mot ett naturskogsartat tillstånd med rikligt av död ved i

olika nedbrytningsstadier. Ett sent betespåsläpp är att föredra i delar med rik vår- och försommarflora, framför allt delområde 3c. Vägen in till torpet vid Smedbacka ska vara farbar. Om bete inte går att ordna för de tre delområdena ska delområde 3a och 3b ingå i skötselområde 1 och delområde 3c (Smedbacka) ska ingå i skötselområde 5. Åtgärder och mål ska då följa anvisningarna till respektive område.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Minst 50 % av arealen för betesmarken är årligen väl hävdad vid vegetationsperiodens slut.
- Krontäckning av träd och buskar i betesmarken är mellan 25 och 50 %. Vedartad igenväxningsvegetation förekommer inte i de betesröjda delarna.
- I betesmarken finns hävdgynnade arter.
- Vidkroniga träd är fria från konkurrerande träd och buskar.
- Död ved i form av döda och döende träd finns.
- Gran förekommer med högst 5 % täckning.
- Kulturlämningar är väl synliga och fria från sly, unga träd och buskar.

Skötselåtgärder

- Røjning och naturvårdsgallring av områdena i syfte att glesa ut trädbestånden och möjliggöra extensivt bete. Ek, ädla lövträd, buskar och bärande träd gynnas.
- Stängsling av de tre delområdena. Nuvarande stängsel i delområde 3a flyttas ut så att det följer reservatsgränsen och även innefattar alkärret. Vid stängsling av Smedbacka (3c) ska hustomten stängslas ut och ej ingå i betesmarken.
- Grövre gran ska avverkas och forslas bort om de växer på betesmark. I fuktigare lägen kan de ringbarkas och lämnas kvar. Yngre gran ska röjas bort var 12:e år.
- Grova ekar eller andra grova ädla lövträd ska friställas i den mån de hotas av igenväxning.
- I syfte att öka mängden död ved kan yngre asp ringbarkas eller kapas som högstubbar, t.ex. vid friställning av grova träd. Den döda ved som uppstår ska lämnas på platsen eller flyttas till plats inom reservatet utanför betesmarken. Stående död ved är viktig för bl.a. hackspettsarter.

- Årligt bete av får- eller nöt och vid behov röjning av igenväxningsvegetation.
- Vid vindfällan i betesmarken tas grenar och kvistar bort. Grenverk kan läggas i solbelyst del inom skötselområdet. Vid behov flyttas grova delar till en plats där de inte försvårar betesskötseln.

3.4 Skötselområde 4: Åkerholme med fristående ek – 0,08 ha

Beskrivning

Liten åkerholme med ett grovt hålträd av ek och två klenare ekar. Åkerholmen ligger intill vägen som leder upp mot Trystorps slott. Vägen är kantad av en dubbelsidig allé med många fina hålträd av framför allt lönn och ask. Åkerholmen har tidigare röjts regelbundet för att gynna och framhäva ekarna.

Mål

Ett område med fristående och spärrgreniga ekar. Död ved ska förekomma antingen som stammar liggande på marken, som döda grenar på marken eller i trädens kronor.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Ekarna är fristående och inte trängda av igenväxningsvegetation.
- Död ved förekommer antingen liggande på marken eller som döda grenar i trädens kronor.

Skötselåtgärder

- Röjning av igenväxningsvegetation var 12:e år för att gynna ekarna.
- Död ved ska inte tas bort utan lämnas inom området. Det gäller både stammar och grenverk. Om träd eller grenar faller utanför området ska de dras in inom områdets gränser.

3.5 Skötselområde 5: Yngre ädellövskog – 21,3 ha

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av området Fallet. Det har tidigare varit mer eller mindre helt öppet och nyttjats som slåtter-, betesmark eller åker. Det är idag bevuxet med yngre ädla och triviala lövträd. Trädskiktet består bl.a. av ek, ask, lönn, asp, klibbal och vårtbjörk, med ett buskskikt av hassel. Det finns även enstaka inslag av skogsalm, getapel och sötkörsbär. Floran är rik med många arter gemensam med den ursprungliga Ekängen, bl.a. en rik förekomst av nattviol *Platanthera sp.* Delområdet naturvårdsgallrades under vintern 2006 då framför allt gran och asp fälldes för att gynna yngre ek. Alla fällda träd lämnades kvar på marken vilket kraftigt ökade mängden död ved i delområdet.

Mål

En omväxlande ädellövskog med ett artrikt och varierat trädskikt med bärande träd och inslag av triviallöv. Ek och andra ädla lövträd gynnas, men fuktigare partier med klibbal och ask utvecklas mot ett naturskogsartat stadium. Det ska finnas rikligt med död ved, både stående och liggande, i olika nedbrytningsstadier och dimensioner. Det ska även finnas en buskvegetation med hassel och hägg. Vid röjning eller gallring i områdets kanter bör en brynzon eftersträvas mot åkermarken.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Andelen ädellövträd och grova träd av olika arter ökar. Andelen ädellöv ska vara minst 50 %.
- Gran förekommer med högst 5 % täckning.
- I genomsnitt finns minst 10 kubikmeter död ved per hektar. Stående död ved är viktig för bl.a. hackspettsarter.
- Typiska arter som blåsippa och ormbär ska förekomma.

Skötselåtgärder

- Området naturvårdsgallras genom att ek, ädla lövträd och bärande träd gynnas. Därefter gallras områdena var 12:e år.
- Framför allt gran och asp ska ringbarkas, högkapas eller fällas och lämnas kvar i syfte att öka andelen död ved i området.

- Fuktigare delar av lövsumpskogskaraktär och delar som inte hyser ädla lövträd ska lämnas för fri utveckling.

3.6 Skötselområde 6: Friluftsliv

Beskrivning

Reservatet är ett välbesökt utflyktsmål framför allt under vår och försommar. Vid ekängen, den gamla delen av reservatet, finns en parkeringsplats med utrymme för ca 10 bilar. Här finns två toaletter (ej för funktionshindrade), soptunna, informationstavla och en rastplats med två bord. Parkering med plats för 2 bilar och en mindre informationsskylt finns även vid Fallet (skötselområde 5a). I mitten av den gamla ekängen finns en iordningsställd rastplats med tre bord, samt två mindre skyltar. Genom ekängen går en rundslinga som delar upp sig i flera kortare delslingor. Delar av stigen är hårdgjord och lämpar sig för funktionshindrade. Det finns en markerad stig som binder ihop ekängen, fårhagen, Västra gårdet och Fallet. Inom Ekängen förekommer även skyltning av ett urval av träd, buskar och örter med små aluminiumskyltar som sköts av markägaren. Skyltarna redovisar det svenska och vetenskapliga namnet, samt ger en kort beskrivning av arten.

Mål

Besökare ska kunna ta sig runt i området via ett tydligt markerat och väl röjt stigsystem. Skyltarna ska vara uppdaterade med biologiska och kulturhistoriska värden. Reservatet är lämpligt att iordningställas för funktionshindrade besökare med ett komplett stigsystem och i övrigt anpassade besöksanordningar.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Parkeringsplats för ca tio bilar finns intill Ekängen, samt en mindre parkering vid Fallet.
- Två informationsskyltar med beskrivning av reservatet och gällande föreskrifter för allmänheten finns, en vid parkeringsplatsen vid Ekängen och en vid parkeringen vid Fallet.
- Två toaletter finns vid parkeringen vid Ekängen.
- Minst två bord finns inom reservatet.
- Stigsystemet är röjt från igenväxningsvegetation och väl markerat med färgmarkeringar och skyltar. Broar och spänger finns över vattendragen respektive våtmarker.

Skötselåtgärder

- Regelbunden tillsyn och underhåll av parkeringsplats och toalett samt av stigsystemet med markering, vägvisning, stängselgenomgångar, broar och spänger.
- Nya informationstavlor tas fram för området.
- De två mindre och inaktuella skyltarna inne i Ekängen tas bort eller byts ut.
- Informationsskylten kompletteras med information och beskrivning av kulturhistoriska värden.

4. Uppföljning

4.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Lännsstyrelsen ansvarar för uppföljning av genomförda skötselåtgärder. Uppföljningen görs snarast möjligt efter att skötselåtgärden har genomförts. Den som anlitas för att genomföra åtgärderna ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som utförts och när de utförts. Det innebär att Lännsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av beteshävd genomförs varje år.

4.2 Uppföljning av bevarandemål

Lännsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål påbörjas senast 2012 och sedan genomförs:

- vart 6:e år för informationsskyltar och stigar.
- vart 6:e år för igenväxningsvegetation och kvarstående vegetationsmängd i betesmarker.
- vart 12:e år för förekomst av gran i reservatet.
- vart 24:e för andel ädellöv i lövskogen.
- vart 24: år för död ved i lövskogen och sumplövskogen.

5. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Skötselområde	Prioritet	Finansiering
Röjning av sly-, ört- och gräsvegetation	Årligen	1	1	Reservatsanslag
Frihuggning av grova träd	Senast 2012, var 15:e år	Alla	1	Reservatsanslag
Naturvårdsgallring och skapande av död ved	Senast 2012, var 15:e år	1, 2, 5	1	Reservatsanslag
Naturvårdsgallring och röjning för att skapa betesytor.	Senast 2010	3	1	Reservatsanslag/ Miljöstöd
Stängsling och övergång vid dike	Senast 2010	3	1	Reservatsanslag
Ordna vattenförsörjning åt betesdjuren	Senast 2010	3	1	Reservatsanslag
Betesdrift	Årligen	3	1	Miljöstöd
Röjning av gran	Var 15:e år	Alla	2	Reservatsanslag
Tillsyn och underhåll av anordningar för besökare	Årligen	Alla	1	Reservatsanslag
Nytt beslut p.g.a. felaktig areal m.m.	Senast 2010	Alla	1	Länsstyrelsen/ Ramanslag
Nya skyltar tas fram med bla kulturmiljöns historia.	Senast år 2010	Alla	1	Reservatsanslag

Skötselåtgärd	När	Skötsel- område	Prioritet	Finansiering
Uppföljning av beteshävd	Årligen	3	1	Reservatsanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	Efter åtgärd	Alla	1	Reservatsanslag
Uppföljning av död ved	Senast 2012, vart 24:e år	Alla	1	Reservatsanslag
Uppföljning av andel ädellöv	Senast 2012, vart 24:e år	1, 2, 3, 5	1	Reservatsanslag
Uppföljning av hävdgynnade värden	Senast 2012 och vart 6:e år	3	2	Reservatsanslag
Uppföljning av övriga bevarandemål	Senast 2012 och sedan vart 6:e år	Alla	1	Reservatsanslag

6. Övrigt

6.1 Jakt

Jakten tillfaller markägaren och får bedrivas i samma omfattning som tidigare.

6.2 Förvaltare

Örebro läns landstings vilt- och naturvårdskommitté

6.3 Reservatets beslut och föreskrifter

- I reservatsbeslutet är reservatets areal angiven till 39,3 hektar, men den areal som fås fram från en digital mätning utifrån befintligt gränsskikt hos Länsstyrelsen är istället 43,9 hektar. Vidare är arealen på Natura 2000-området satt som 44,6 hektar. Bedömningen är att gränsen för Natura-området är mer korrekt och att reservatets gränser egentligen bör anpassas därefter. Gränserna är förmodligen korrekt utmärkta i terrängen, medan ”felet” ligger i Länsstyrelsens digitala skikt. En korrigerad areal i beslutet och av det digitala reservatsskiktet bör göras för att få fram en mer korrekt arealangivelse.
- I beslutet fastslås under *D. Bestämmelser enligt 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen* att; ”Skogsområdet väster om vägen skall lämnas till helt fri utveckling efter en restaureringshuggning av gran”. I området (skötselområde 5 – Fallet) gallrades gran vintern 2006, men framför allt gallrades lövträd (huvudsakligen asp). Det strider mot gällande beslut! Även i det nya förslaget föreslås fortsatt gallring av löv för att gynna bl.a. ek och annat ädellöv.

6.4 Reservatets gränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

Bilaga 1.

Föreskrifter för naturreservatet Trystorps ekäng enligt Länstyrelsens beslut 1998-06-12

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att:

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden - som att schakta, dika, utfylla, plöja eller utföra annan mekanisk markbearbetning
2. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel
3. anlägga väg
4. dra fram ny mark- eller luftledning.
5. uppföra byggnad. Eventuell nybyggnad för att tillgodose naturreservatets skötsel får uppföras endast efter länsstyrelsens tillstånd
6. låta beta området annat än vad som anges i fastställd skötselplan
7. utföra avverkning eller annan skogsvårdsåtgärd annat än enligt fastställd skötselplan.
8. använda kemiska bekämpningsmedel
9. tillföra växtnäringssämnen

Föreskrifter nedan under punkt C, gällande allmänheten, gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning därigenom inte avsevärt försvåras.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av fastställd skötselplan.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att:

1. störa djurlivet t ex genom fotografering eller annan störning av häckande fåglar
2. bedriva insamling av insekter
3. göra åverkan på markytan
4. plocka eller gräva upp blommor, svampar eller lavar
5. göra ristningar på bark och döda träd
6. medföra ej kopplad hund eller annat lösgående djur
7. göra upp eld
8. tälta eller ställa upp husvagn
9. framföra cykel eller motordrivet fordon annat än på här för anvisade vägar
10. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt eller därmed jämförlig anordning
11. på ett störande sätt använda radioapparat, bandspelare eller dylikt

D. Bestämmelser enligt 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

1. Syftet med skötseln av reservatet skall vara att gynna den till ädellövbestånd knutna biologiska mångfalden genom att vidmakthålla ett såväl ålders- som artmässigt varierat bestånd varvid kontinuitet i förekomst av gamla träd skall eftersträvas. Samtidigt skall vissa öppnare partier vidmakthållas och området göras tillgängligt för besökande genom ett stigsystem. Skogsområdet väster om vägen skall lämnas till helt fri utveckling efter en restaureringshuggning av gran
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av naturreservatet genom att senast inom två år från detta beslut fastställa en ny skötselplan för naturreservatet. I avvaktan på denna plan skall reservatet i sin tidigare geografiska utsträckning skötas enligt fastställd skötselplan.
3. Utmärkning av naturreservatet skall ske i enlighet med naturvårdsverkets anvisningar (SIS 03 1522).
4. Naturvårdsförvaltare är Örebro läns landstings vilt- och naturvårdskommitté.
5. Vid förvaltningen skall samråd ske med länsstyrelsen i frågor som inte regleras i skötselplanen eller annars är av rutinkaraktär.

Bilaga 2

Områdesindelning för historisk beskrivning

 Kulturhistorisk lämning

N

Trysstorps

Ekängen

Fallet

Trysstorps ekängs
naturreservat

Smedbacka

B

Trysstorps ekängs
naturreservat

A

Trysstorps ekängs
naturreservat

Västra gårdet

Fårhagen

Lindbacka

Åkerholme

Smedbacka

Karta till skötselplan för naturreservatet TRYSTORPS EKÄNG, Lekebergs kommun

- Skötselområde 1: Ädellövskog
 Skötselområde 2a-2c: Fri utveckling
 Skötselområde 3a-3c: Extensivt bete
 Skötselområde 4: Fristående grov ek
 Skötselområde 5: Yngre ädellöv

 Handikappanpassad toalett

 Information

 Parkering

 Rastplats med bord

 Markerad stig

 Reservatsgräns

